

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten työpajatoi- minnassa

Elämänhallintaa kuntouttavan työpajatoiminnan avulla

Virva Saarikoski

Opinnäytetyö
Tammikuu 2018
Sosiaali, terveys, ja liikunta-ala
Sosionomi

Tekijä(t) Saarikoski, Virva	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Tammikuu 2018
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Sosiaalipedagogien hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten työpajatoiminnassa Elämänhallintaa kuntouttavasta työpajatoiminnasta		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi		
Työn ohjaaja(t) Raija Lundahl ja Teija Häyrynen		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoitus on tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorten työpajatoiminnassa. Opinnäytetyön tavoite on selvittää, miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii osaksi nuorten työpajatoimintaa, ja miten se osaltaan voi auttaa ehkäisemään syrjäytymistä sekä tukemaan osallisuutta. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmä on teemahaastattelu. Nuorten työpajoilla työskennelleitä ohjaajia haastatellaan ja kuullaan heidän kokemuksiaan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta osana pajatyöskentelyä. Haastattelujen tuloksena selvisi, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu toiminnalliseksi menetelmäksi nuorten työpajatoimintaan, ja erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vahvuus kuntouttavan työpajatoiminnan kannalta on se, että siinä yhdistyvät sekä yksilövalmennukselliset elementit että työvalmennus. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta motivoi nuoria mukaan toimintaan ja lisäsi vuorovaikutusta työpajaryhmän sisällä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on eläinavusteisena menetelmänä Green Care toimintaa. Green Care-toiminnassa yhdistyvät ammattitaito ja luonnon hyvinvointia edistävä vaikutus. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan orientaatio perustuu sosiaalipedagogiikan teoriaan eli yhteisöllisyyteen, elämyksellisyyteen, toiminnallisuuteen ja dialogisuuteen. Toiminnalliset ja elämykselliset Green Care- menetelmät sopivat nuorille ja rohkaisevat näitä toimimaan yhdessä.		
Avainsanat (asiasanat) Sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginenhevostoiminta, Green Care, nuorten työpajatoiminta, kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Saarikoski, Virva	Type of publication Bachelor's thesis	Date January 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 34	Permission for web publication: X
Title of publication The possibilities of social pedagogical horse activities in workshops for young people Learning life management in rehabilitative workshop		
Degree programme Bachelor of social services		
Supervisor(s) Lundahl, Raija ja Häyrynen, Teija		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the thesis is to study the potential of social pedagogical horse activities in rehabilitative work with young people. The goal of the thesis is to find out how social pedagogical horse activities can reduce social exclusion and support young people in participating.</p> <p>The method of the thesis was theme interview and it has qualitative approach to the subject of experiment. The instructors of the rehabilitative workshops were interviewed to find out their view about the social pedagogical horse activities as a part of the rehabilitative workshop.</p> <p>The result was that social pedagogical horse activities fit well as functional method for rehabilitative workshop. The strength of the social pedagogical horse activities is that it combines the elements of personal counselling and employment counselling. Social pedagogical horse activities motivated young people to participate and increased interaction inside the group.</p> <p>As animal assisted method, social pedagogical horse activities are considered as Green Care activity. The Green Care is based on nature contact, meaningful activities and social interaction. All Green Care activities are conducted by trained professionals. The orientation of social pedagogical horse activities is based on the theory of social pedagogy: community spirit, experience, functionality and dialogic approach. Social pedagogical horse activities offer meaningful tasks and experiences that encourage participants to co-operate.</p>		
Keywords/tags (subjects) social pedagogy, social pedagogical horse activities, social rehabilitation, rehabilitative workshops for young people		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Sosiaalinen kuntoutus	3
3	Nuorten työpajatoiminta	5
	3.1 Nuorten työpajojen valmennustoiminta	6
4	Sosiaalipedagogiikka.....	7
	4.1 Sosiaalinen tilannearvio ja sosiokulttuurinen innostaminen	9
	4.2 Sosiaalinen pääoma ja yhteisöllisyys.....	10
	4.3 Dialogisuus ja elämyksellisyys	11
5	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	12
	5.1 Hevonen vuorovaikutuksen rakentajana	14
	5.2 Yhteisöllisyys.....	15
	5.3 Ohjaajan merkitys.....	16
6	Tutkimusmenetelmä.....	17
7	Tutkimustulokset.....	19
	7.1 Elämänhallintaa elämään	19
	7.2 Vuorovaikutuksen lisääminen	20
	7.3 Toiminnallisuus osallistaa	21
	7.4 Elämyksellisyys motivoi	22
	7.5 Ohjaajan ammattitaidon merkitys	23
8	Pohdinta ja johtopäätökset.....	24
	8.1 Eettisyys ja luotettavuus	25
	8.2 Pohdintaa	26
9	Lähteet.....	29

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorten työpajatoiminnassa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii osaksi nuorten työpajatoimintaa, ja miten se osaltaan voi auttaa ehkäisemään syrjäytymistä sekä tukemaan osallisuutta. Opinnäytetyössä haastatellaan nuorten työpajoilla työskennelleitä ohjaajia ja kuullaan heidän käsityksiään ja näkemystään sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta osana pajatyöskentelyä.

Nuorten syrjäytyminen on Suomessa iso ongelma, syrjäytyneitä alle 30-vuotiaita nuoria on jo 69 000. 1990-luvun talouskriisi kasvatti syrjäytyneiden nuorten määrää ja syrjäytyminen on jäänyt vuoden 2008 talouskriisin myötä rakenteelliseksi ongelmaksi. Syrjäytyneiden nuorten määrää lisääntyy tasaisesti. Koulutuksen merkitys syrjäytymiskehityksessä on suuri: 69 000 syrjäytyneestä nuoresta puolella ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta. (Teittinen 2017; Me-säätiö laski: Suomessa on nyt 69 000 syrjäytynyttä nuorta 2017.)

Vuonna 2017 voimaan astuneeseen nuorisolakiin on sisällytetty myös nuorten työpajatoiminta. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen tai suorittaa koulutus loppuun. Työpajatoiminta ehkäisee nuorta syrjäytymästä yhteiskunnasta ja edistää nuoren elämänhallintaan liittyviä asioita. (L 1285/2016, 13§.) Työpajoilla nuoret voivat pohtia tulevaisuuttaan ja mahdollista ammattia. Nuoria ohjataan koulutukseen ja autetaan löytämään polkuja työelämään. Nuorten työpajatoiminnalla tuetaan myös sosiaalihuoltolain mainitsemaa nuorten sosiaalista kuntoutusta (L1301/2014, 17§).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen toiminnallinen menetelmä. Yhtymäkohtia sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja nuorten työpajatoiminnassa siis löytyy. Nuorten työpajoilla on toki erilaisia painotuksia toiminnassaan ja eri pajoilla on erilaiset asiakasryhmät. Joillakin pajoilla sosiaalinen kuntoutus on keskeisessä roolissa, kun taas toisilla pajoilla toiminta on enemmän työelämään tai opiskeluun valmentavaa. Työpajatoiminnalla ja sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on samanlaisia tavoitteita: syrjäytymisen ehkäisy sekä osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen. Yhteisöllisyys on kummassakin toiminnassa tärkeä elementti.

Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on niin tärkeä asia, että on hyvä tarkastella ja kehittää uusia toimintatapoja ennakkoluulottomasti.

2 Sosiaalinen kuntoutus

Kuntoutuksen päämääränä on yksilön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn parantaminen. Kuntoutuksen avulla tuetaan ihmistä niin, että tämä kykenee itseensä elämään, osallistumiseen, opiskeluun ja työelämään.

”Kuntoutus on suunnitelmallista ja monialaista toimintaa, jonka tavoitteena on auttaa kuntoutujaa toteuttamaan elämänprojektejaan ja ylläpitämään elämönhallintaansa tilanteissa, joissa hänen mahdollisuutensa sosiaaliseen selviytymiseen ja integraatioon ovat (sairauden tai vamman tai muiden syiden vuoksi) uhattuina tai heikentyneet.” (Mitä kuntoutus on? 2016.)

Sosiaalinen kuntoutus määritetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 17 pykälässä seuraavasti: ”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämönhallintaan;
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä.”

Sosiaalisessa kuntoutuksessa käytetään erilaisia työmenetelmiä. Yksi menetelmistä on yksilövalmennus, jolloin sosiaalialan ammattilainen tukee ja ohjaa yksilöllisesti asiakastaan. Sosiaalista kuntoutusta voidaan tehdä myös ryhmätoimintana, jolloin etuna on se, että samalla kuntoutettava saa vertaistukea ja uusia sosiaalisia suhteita. Sosiaalisessa kuntoutuksessa käytetään myös erilaisia luovia menetelmiä taidetta ja luontoa hyödyntäen. Muita sosiaalisen kuntoutuksen muotoja ovat esimerkiksi kuntouttava työtoiminta, työkokeilut, työpajatoiminta ja työhönvalmennus. Näiden avulla pyritään vahvistamaan kuntoutujan työelämä- ja opiskelutaitoja. (Sosiaalinen kuntoutus 2017; L1456/2016, 4. luku, 5§.)

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat olleet työttöminä pidempään ja sen tavoitteena on parantaa elämänhallintaa ja lisätä mahdollisuuksia työllistyä. Kuntouttavan työtoiminnan tavoite on totuttaa ja tutustuttaa henkilö työelämään. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestää kunta, ja toiminta sijoittuu yleensä joko kunnan eri toimipisteisiin tai erilaisiin yhdistyksiin avustaviin tehtäviin. TE-toimiston ja kunnan virkailija laativat aktivointisuunnitelman, jossa sovitaan kuntouttavasta työtoiminnasta ja sen sisällöstä. (Kuntouttava työtoiminta- kunta tukee työllistymistä; L2001/189, 8§.) Aktivointisuunnitelman teko perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta, ja se velvoittaa kuntaa ja TE-toimistoa laatimaan aktivointisuunnitelman työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea (Aktivointisuunnitelma 2015; L2001/189, 5§).

Työkokeilussa henkilö tekee työpaikalla samoja työtehtäviä kuin työsuhteessa olevat työntekijät. Samalla hän voi pohtia ja selvittää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojaan tai ylipäätään mahdollisuuksiaan palata työelämään. Työkokeilun järjestäjä vastaa ohjauksesta ja valvonnasta. Työkokeilu voi olla hyvä vaihtoehto esimerkiksi, jos henkilöllä ei ole ammattikoulutusta. Samoin peruste voi olla se, että henkilö suunnittelee alanvaihtoa tai on työtön. Samoin se, että henkilö on hoitanut kotona lapsiaan ja ollut pois työmarkkinoilta, voi olla peruste työkokeilulle. Sellaisille henkilöille, jotka ovat olleet aiemmin työelämässä jossain muussa maassa, voidaan työkokeilun kautta selvittää mahdollisuuksia työllistyä Suomessa ja selvittää mitä palveluja työllistymisen edellyttää. Työkokeilua voi järjestää yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, yhteisö (esimerkiksi kunta tai yhdistys), säätiö tai valtion virasto laitos tai työpaja. (Työkokeilun käytännöt ja säännökset 2017.)

Työhönvalmennus tai toiselta nimeltään seinätön valmennus on sitä, kun työhönvalmentajat tukevat paitsi työnhakijaa myös työnantajaa. Työnantajat eivät palkkaa mielellään osatyökykyistä ihmistä, koska heidän on vaikea arvioida tämän työssä selviytymistä. Työhönvalmentajat antavat käytännön tukea sekä tietoa yhteiskunnan järjestämistä palveluista ja taloudellisista tuista työsuhdeasioihin liittyen. Seinättömän valmennuksen tavoitteena on tukea paitsi valmentautujaa myös työnantajaa ja koko työyhteisöä. Seinättömässä valmennuksessa nuori saa kokemusta työelämästä, mikä osaltaan voi auttaa siirtymistä työmarkkinoille. (Seinätön valmennus työpajalla, 4.)

3 Nuorten työpajatoiminta

Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön arjenhallintataitoja sekä kykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön. Työvalmennuksen avulla kehitetään valmentautujan työkykyä ja työelämässä tarvittavaa osaamista ja työelämätaitoja. Yksilövalmennuksella puolestaan tuetaan toimintakyvyn ja arjenhallinnan kehittymistä. (Bamming & Hilpinen 2016, 16.) Nuorten työpajat ovat työvaltaisia ja yhteisöllisiä oppimisympäristöjä (Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö). Nuorten työpajatoiminta on määritelty nuorisolaissa. Nuorisolain 4 luvun 13 pykälän mukaan nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulu- loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. (Työpajatoiminta Suomessa; L1285/2016.)

Nuorten työpajat voivat olla hallinnollisesti kunnallisia, seutukunnallisia tai kuntayhtymän, säätiön, yhdistyksen tai jonkun muun tahon ylläpitämiä. Vuonna 2015 suurin osa työpajoista (60,5 prosenttia) oli yksittäisten kuntien ylläpitämiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa työpajatoiminnan kehittämisestä ja avustaa toimintaa aluehallintoviraston kautta jaettavilla avustuksilla (Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö).

Nuorten työpajatoiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa sosiaalialan palvelujen ja avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon. Työpajatoi-

minta on monialaista ja moniammatillista: työpajat valmentavat, kouluttavat ja kuntouttavat. Yleisin toimintamenetelmä on valmennus, joka perustuu kasvatuksellisiin ja pedagogisiin periaatteisiin. Nuorten elämäntilanteet ovat erilaisia, samoin palvelutarpeet, joten nuorten työpajojen sisällöt vaihtelevat. Valmennustoiminnassa painotuu valmentautujalähtöisyys sekä yhteisöllisyyden rakentaminen, sosiaalinen vahvistaminen ja joustavuus. (Bamming & Hilpinen 2016, 30.)

Suurin osa nuorista osallistuu työpajatoimintaan jonkun ohjaavan tahon toimenpiteenä. Vuonna 2015 noin 46 prosenttia (11 818) työpajoilla olleista valmentautujista oli kunnan tai työhallinnon kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuntouttavassa työtoiminnassa olevien osuus on viime vuosien aikana kasvanut ja ohittanut työkokeilussa olleiden määrän. Toiseksi yleisin työpajoilla toteutettava toimenpide oli työkokeilu. (Bamming & Hilpinen 2016, 22.)

Nuorille tarkoitetut työpajat ovat osa nuorisotakuuta, joka takaa jokaiselle peruskoulun päättäneelle nuorelle koulutuspaikan (Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö). Nuorisotakuun mukaisesti jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin). Sekä aikuisten että alle 29-vuotiaiden valmentautujien ryhmissä merkittävin työpajoille ohjaava taho oli vuonna 2015 työhallinto. Nuorisotyöttömyys onkin suuri haaste: vuonna 2015 Manner-Suomessa oli 84 500 alle 29-vuotiasta työtöntä työnhakijaa. Toiseksi yleisin ohjaava taho sekä aikuisten että nuorten osalta oli kunnan sosiaali- ja terveystoimi ja nuorisotyö. Jonkin verran on alueellisia eroja sen suhteen, onko lähettävänä tahona enemmän TE-toimisto vai sosiaali- ja terveystoimi. (Bamming & Hilpinen 2016, 10-21.)

3.1 Nuorten työpajojen valmennustoiminta

Nuorten työpajatoimintaa toteutetaan eri menetelmin erilaisissa valmennusyksiköissä. Nuorten työpajojen menetelmiä ovat työvalmennus ja yksilövalmennus. Li-

säksi opitaan käytännön työtä tehden. Työvalmennuksen avulla kehitetään valmentautujan työkykyä ja osaamista, kun taas yksilövalmennuksella tuetaan toimintakykyä ja arjenhallintakykyä. (Stewart 2016, 7-32.)

Nuorten työpajojen toimintamenetelmät jakaantuivat vuonna 2015 seuraavasti, kun otannassa oli 200 työpajaa: yksilövalmennus 195 (98%), työvalmennus 177 (89%), ryhmävalmennus 168 (84%), työhönvalmennus 118 (59%) ja kuntouttava valmennus (muun muassa mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennus) 91 (46%). Matalan kynnyksen palveluista yleisin oli vuonna 2015 starttivalmennus, jota tarjottiin 57 prosentissa työpajoista. Etsivän nuorisotyön palveluita puolestaan oli työpajapalveluna 55 prosentilla työpajoista. (Bamming & Hilpinen 2016, 30-31.)

Starttivalmennus on sosiaalista kuntoutusta, ja valmennuksessa tavoitteena on nuorten elämänhallinnan vahvistaminen. Starttivalmennusta on kehitetty 2000-luvun alusta alkaen työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien erityistä tukea tarvitsevien nuorten tarpeisiin. Starttivalmennus on matalan kynnyksen palvelu, ja toiminnan painopiste on toimintakyvyn kartoittamisessa ja arjen taitojen ja elämänhallinnan tukemisessa. (Starttivalmennus.)

4 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikan käsite esiintyi ensimmäisen kerran yhteiskunnallisessa ja tieteellisessä keskustelussa Saksassa 1840-luvulla (Hämäläinen & Kurki 1997, 11-12). Teollistumisen myötä myös ihmisten ajattelutapa ja maailmankuva muuttui. Uuden ajan murroksessa tiede ja rationaalinen ajattelu korvasivat köyhyyteen ja huono-osaisuuteen liittyvän kohtalonuskon. Ihmisen kohtaloa ei nähtykään enää ennalta määrättyinä, ja samalla huomattiin, että sosiaalisia ongelmia vastaan oli mahdollista taistella suunnitelmallisesti. (Hämäläinen & Kurki 1997, 12.) Sosiaalisen tietoisuuden heräämisen myötä kasvatuksen yhteiskunnalliseen merkitykseen alettiin kiinnittää enemmän huomiota ja huono-osaisuutta alettiin lähestyä pedagogisesta näkökulmasta. Niinpä köyhien ja laiminlyötyjen lasten ja nuorten kasvatuksesta kiinnostuttiin uudella tavalla. Valistuksen henkinen maaperä oli tärkeä osa sosiaalipedagogiselle ajattelulle: omaksuttiin optimistinen ihmis- ja yhteiskuntäkäsitys, tosin individualismista sanouduttiin irti. Yhteisöllisyys on tärkeä elementti: Sosiaalipedagogisessa

ajattelussa ja toiminnassa korostettiin ihmisten kasvattamista itsestään huolehtivina subjekteina yhteiskunnan jäsenyyteen. (Hämäläinen & Kurki 1997,12.)

Termissä sosiaalipedagogiikka, ”pedagogiikka” viittaa oppiin ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoa. ”Sosiaalinen” puolestaan voi viitata useampaankin merkitykseen: yhteiskunnalliseen, yhteisölliseen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen liittyvään merkitykseen tai solidaarisuuteen eli toisten ihmisten huomioon ottamiseen ja huono-osaisten auttamiseen suuntautumiseen. (Hämäläinen 2001,14.) Sosiaalipedagoginen teoria yhdistää kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen näkökulman ja on lähtökohdiltaan monitieteistä (Ranne 2005, 14). Tieteenalana sosiaalipedagogiikka on käytännöllinen tiede, joka on kiinnostunut siitä, miten yksilö integroituu yhteiskuntaan, ja siitä mistä yksilön yhteiskunnallinen subjektius, osallisuus, osallistuminen ja yhteiskunnallinen toimintakyky muodostuvat. Tutkimuskohteena on myös se pedagoginen toiminta, joka edistää näitä prosesseja. Tutkimuskohteena on myös yksilön yhteisöihin integroitumiseen liittyvät ongelmat ja haasteet: mitkä asiat estävät yksilöä osallistumasta, olemaan osallinen ja elämään hyvää elämää? (Hämäläinen 2017.)

Sosiaalipedagogiikka on toimintatiede, joka on suuntautunut sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn ja lieventämiseen. Sosiaalipedagoginen teoria haluaa selvittää mitä ongelmille voidaan ja pitäisi tehdä, ja on siten lähtökohdiltaan toiminnallinen ja käytännöllinen. (Hämäläinen 2001, 17.) Keskeistä on se, miten ihmisiä voidaan auttaa saavuttamaan elämisen laadun kannalta riittävää elämänhallintaa ja osallisuutta sekä miten integroitumista yhteiskuntaan voidaan edistää. (Hämäläinen 2001, 36). Kaikessa työssä voi orientoitua sosiaalipedagogisesti. Sosiaalipedagogisessa työssä korostuu toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys, ja keskeisellä sijalla on ihmisen kohtaaminen. Sosiaalipedagoginen työ on myös identiteettityötä, sillä ihmistä autetaan rakentamaan identiteettiään työstämällä elämänhistoriaa, analysoimalla elämäntilannetta ja hahmottamalla tulevaisuutta. Työssä tarvitaan erilaisia työmuotoja, ja siksi erilaisia työmuotoja onkin kehitettävä eri asiakasryhmiä varten. (Hämäläinen 2001, 59-69.)

Sosiaalipedagogiikan tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy. Mutta mitä syrjäytyminen oikeastaan on? Pauli Siljanderin mukaan syrjäytyminen voidaan määritellä seuraavasti: ”Syrjäytyminen voidaan nähdä huono-osaisuutena ja sosiaalisten ongelmien

kasautumisena, jolle on yksilön näkökulmasta tyypillistä moniongelmaisuus: epäonistuminen koulussa, perheessä, sosiaalisissa suhteissa, työmarkkinoilla jne. Eräällä tavalla kyseessä on elämänhistoriallinen prosessi, jossa eri vaiheet seuraavat toisiaan ja muodostavat eräänlaisen noidankehän.” (Vilppola 1999, 73.) Juha Hämäläinen puolestaan määrittelee, että syrjäytyminen on suhteelliseen pysyvää osattomuutta riittävästä toimeentulosta, koulutuksesta, työstä, yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja /tai tyydyttävistä ihmissuhteista (Hämäläinen 2017).

Silloin, kun pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä, sosiaalipedagogia nähdään eräänlaisena ajattelutapana, ja nuorten työstä ja opiskelusta syrjäytymistä tulkitaan pedagogisesti. Ajatellaan, että nuori voi irrottautua syrjäytymiskierteestä oppimalla uusia asioita. Tavoitteena on, että nuori saavuttaa uudenlaista elämäntaitoa ja motivoituu muuttamaan oman elämänsä. (Hämäläinen 2000, 16.)

4.1 Sosiaalinen tilannearvio ja sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiaalinen tilannearvio on keskeinen asia sosiaalipedagogisessa ammatillisessa toiminnassa. Kun ammattilainen aloittaa toiminnan vuorovaikutuksessa asiakkaan tai asiakasryhmän kanssa, hän tutustuu ensimmäiseksi asiakkaan arkeen. Hän havainnoi sosiaalista ympäristöä ja tekee sosiaalisen tilannearvion. Havainnoimisen ja analysoinnin kautta hän saa käsityksen siitä, mitä toimenpiteitä asiakas tarvitsee. Oleellista on saada asiakas tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan, ja huomaamaan, että aina on toivoa. On tärkeä muistaa, että asiakas ei ole passiivinen holhouksen kohde, vaan oman elämänsä subjekti. Tavoitteena on asiakkaan sosiaalisten taitojen vahvistaminen, mikä mahdollistaa yhteisöllisyyden. Sosiaalisten taitojen vahvistamiseen liittyy myös käsite empowerment eli voimaannuttaminen. (Ranne 2005, 16-17.) Voimaantuminen on ihmisen sisäinen kehitysprosessi, jossa hän löytää sisäiset voimavaransa ja vahvuutensa. Myös itsetuntemuksen lisääntyminen liittyy voimaantumiseen. (Voimaantuminen 2017.)

Myös käsite sosiokulttuurinen innostaminen kuuluu oleellisesti sosiaalipedagogiikkaan. Sosiokulttuurisessa innostamisessa painotetaan juuri yksilön omaa osallistumista ja aktiivisuutta. Innostaminen on pedagoginen liike, jonka tarkoitus on saada

ihmiset osallistumaan omaan elämäänsä sekä innostaa heitä rakentamaan omia yhteisöjä. Innostaminen on toimintaan motivoitumista, ja se on laadullisen muutoksen väline, jonka tavoitteena on solidaarinen yhteiskunta. Myös innostamisessa lähdetään liikkeelle asiakkaan todellisuuden kriittisestä arvioinnista. Seuraavaksi pyritään ymmärtämään analyysin tulosta ja tämän jälkeen lähdetään kohti uutta tulevaisuutta. Asiakas on itse osallinen tässä prosessissa ja määrittelee, mikä on hänen ongelmansa, josta lähdetään liikkeelle kohti muutosta. Sosiaalista innostamista voidaan tehdä monella tavalla, oleellista on se, että ihmiset saadaan vuorovaikutukseen toistensa kanssa. (Kurki 2006, 152-155).

Leena Kurki (2002,38) toteaa, että sosiaalipedagogisen toiminnan tehtävänä on valmistaa ihmisiä yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen elämään. Ihminen on sosiaalinen olento ja vain yhteisön osana hänen on mahdollista saavuttaa omat tavoitteensa. Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys ovat yhtä tärkeitä asioita, mutta yksilö voi kukoistaa vain yhteisön jäsenenä.

4.2 Sosiaalinen pääoma ja yhteisöllisyys

OECD:n määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma koostuu sosiaalisista verkostoista sekä yhteisesti jaetuista normeista, arvoista ja ymmärtämistavoista, jotka helpottavat yhteistoimintaa ryhmien sisällä ja niiden välillä. Usein määritelmään lisätään vielä luottamus sosiaaliseen pääomaan kuuluvana olennaisena piirteenä. (Simpura 2006.) Sosiaalinen pääoma on tärkeä voimavara elämässä, koska se liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja ihmisen kykyyn luottaa sekä kykyyn elää ja tehdä yhteistyötä muiden ihmisten kanssa (Hyyppä 2011). Yhteisö on ihmisten välisten suhteiden kokonaisuus ja yhteisö pysyvää kuulumista johonkin verkostoon esimerkiksi sukuun, työ- tai harrastusyhteisöön. Yhteisöllisyys on tärkeä asia, sillä ihminen rakentaa identiteettiään kuulumalla erilaisiin yhteisöihin. (Lindfors 2007; Hämäläinen 2000,16.)

Professori Robert Putnam on tutkinut sosiaalista pääomaa ja hänen mukaansa vanhempien sosiaalinen pääoma vaikuttaa heidän lastensa tulevaisuuteen (Nissinen 2015). Sellaiset vanhemmat, jotka eivät itse ole oppineet luottamaan eivät välttä-

mättä osaa tukea lasta luottamukseen ja sosiaalisiin suhteisiin, ja jos he ovat syrjäytyneet tavanomaisen elämän ulkopuolelle ovat he tässäkin esimerkkinä lapsilleen (Vanhänen, Jaakkola ja Saurama 2016, 66.) Vanhempien elämäntapa ja ongelmat saattavat siirtyä heidän lapsilleen ylisukupolvisesti. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuudella tarkoitetaan sitä, että vanhempien hyvinvoinnin ongelmat siirtyvät heidän lapsilleen (Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus 2016).

Sosiaalisen pääoman kartuttaminen tietoisesti on tärkeää erityisesti niille lapsille ja nuorille, joilla vanhempien ongelmat määrittävät elämää. Markku T Hyypä on huomannut tutkimuksissaan, että sosiaalisesti aktiiviset ihmiset elävät pidempään ja ovat tyytyväisempiä elämäänsä kuin vähemmän aktiiviset. Hyypä on vertaillut Suomessa suomenruotsalaisten ja suomenkielisen väestön eroja: suomenruotsalaiset ovat yhteisöllisempiä ja elävät pidempään kuin suomenkieliset. Hyypän mukaan suomenruotsalaisten hyvinvointi liittyy me-henkeen, kansalaisaktiivisuuteen ja luottamukseen. Paljon on kyse ihan varhaislapsuuden vuorovaikutussuhteista ja ympäristöstä, jossa ihminen voi kasvaa toisiin ihmisiin luottavaksi toimijaksi. Hyypän mukaan tehokkainta investoimista sosiaaliseen pääomaan onkin se, että ei kohdella lapsia kaltoin. (Hyypä 2006.) Hyypä toteaa kuitenkin, että vaikka me-hengen ja sosiaaliskulttuuristen suhteiden malli peritään varhaislapsuuden kasvuympäristössä peruskulttuurin määrittämästä elämäntavasta, koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa sosiaalistumista. Sosiaalistumisen voi aloittaa lähtemällä mukaan toimintaan, missä on vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, olipa kyse sitten kulttuurista, liikunnasta tai vapaaehtoistoiminnasta. (Hyypä 2011.)

4.3 Dialogisuus ja elämyksellisyys

Vuorovaikutus asiakkaan ja työntekijän välillä on aina avainasemassa. Ilman hyvää vuorovaikutusta mikään työmenetelmä ei voi toimia. Dialoginen vuorovaikutus on asiakasta kunnioittavaa ja hienotunteista, tasaveroista vuorovaikutusta. Dialoginen lähestymistapa korostaa sitä, että vuorovaikutus on kaksisuuntaista. Tavoitteena on se, että dialogi on avointa ja suoraa keskustelua, ja siinä tavoitellaan yhteistä ymmär-

rystä. Asiakkaan tilannetta tutkitaan yhdessä. Kuunteleminen on tärkeä osa dialogista lähestymistapaa. Kuulluksi tuleminen antaa asiakkaalle voimia ja usein ratkaisu käsillä olevaan ongelmaan voi löytyä juuri kuuntelemisen kautta. Dialogi on vuoropuhelua, jossa ikään kuin ajatellaan yhdessä. (Mäkelä 2009,16; Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä 2016). Dialoginen vuorovaikutussuhde onnistuu vain sellaisessa ilmapiirissä, jossa toista ihmistä kunnioitetaan, hänet hyväksytään ja tilanteen voi kokea turvalliseksi (Hänninen 2016, 30).

Elämys- ja seikkailukasvatus on yksi sosiaalipedagogiikan menetelmä. Elämys- ja seikkailukasvatuksen keinoilla voidaan kannustaa ihmistä kasvuun ja vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Mitään yleistä kaavaa käytettävistä kainoista ei voi kuitenkaan luoda. Seikkailulla ja elämyksellisyydellä on pedagogisessa toiminnassa erilaisia ilmenemismuotoja, joiden soveltuvuus eri asiakasryhmille ja yksilöille pitää tarkastella yksilöllisesti ja erikseen. Seikkailu- ja elämyskeskeiset toimintamuodot vastavat usein hyvin pyrkimykseen tukea syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien kasvua subjektiivisuuteen ja elämänhallintaan sekä aktivoida heitä yhteiskunnalliseen toimintaan, osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa pidetään tärkeänä nimenomaan osallistujien omaan aktiivisuuteen perustuvaa kasvua ja oppimista. (Hämäläinen 1998, 164.)

5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta asettuu käsitteenä ja toimintana Green Care-saateenvarjon alle. Green Care käsite esiteltiin Suomessa ensimmäistä kertaa vuonna 2008. Käsite Green Care- käsite viittaa luonnon hyödyntämiseen terveys-, sosiaali- ja kasvatuspalveluiden tuottamisessa. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari ja Kirveenummi 2011, 320.) Green Care -toiminta perustuu luontoavusteisiin menetelmiin, joiden tavoitteena on edistää ihmisen hyvinvointia. Green Caren piiriin kuuluu useita menetelmiä, kuten ratsastusterapia, puutarhaterapia, terapeutin puutarhanhoito, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, ekoterapia ja tunnetaitokasvatus. Varsinkin puutarhaterapian, eläinterapian ja eläinavusteisen toiminnan vaikutuksia ihmisten terveyteen

ja sosiaaliseen kuntoutumiseen on tutkittu paljon, ja niillä on osoitettu olevan myönteisiä vaikutuksia eri asiakas- ja käyttäjäryhmissä. (Soini ym. 2011, 321.) Eläimiä käytetään apuna mm. lasten ja nuorten kuntoutuksessa, perhetyössä, vanhusten ja vammaisten hoidossa, fysio- ja toimintaterapiassa ja psykoterapiassa. Eläimet vaikuttavat ihmiseen positiivisella tavalla: ihmiset kokevat tilanteet, joissa eläin on läsnä, turvallisiksi ja hyväntahtoisemmaksi. (Juusola 2016, 140-141.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tunnettiin aluksi nimellä ratsastuspedagogia. Toiminta alkoi kehittyä, kun Suomen ratsastajainliitto (SRL) käynnisti vuonna 2001 "Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä"-hankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja tukea hevostoiminnan avulla tehtävää lasten ja nuorten ennaltaehkäisevää työtä. (Koistinen 2005, 2.) Vuonna 2002 järjestettiin ensimmäinen ratsastuspedagoginen ammatillinen täydennyskoulutus (Koistinen 2005, 8).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja tukea sosiaalista kasvua sekä hyvinvointia. Toiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2015.) Talliyhteisöllinen kokonaisuus pitää sisällään hevoset, ratsastajat, tallin henkilökunnan, talliyrittäjän, muut ihmiset, vanhemmat sekä ympäröivät yhteisöt ja sidosryhmät (Koistinen 2005, 5). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaankin määritellä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen muoto, joka on ammattilaisten ohjaamaa ja ennalta suunniteltua. Toiminnan keskiössä on hevonen ja sen vuorovaikutus asiakkaan kanssa. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2017.)

Nuorten sosiaaliseen kuntoutukseen toiminnalliset menetelmät sopivat hyvin. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on elementtejä, jotka edistävät nuoren sosiaalista kuntoutumista, muun muassa toimiminen vertaisryhmän kanssa, aikuisen tuki ja toiminnan kautta kehittyvä sosiaalisuus sekä vastuunkantamisen opettelu turvallisessa ympäristössä (Saastamoinen 2007, 7).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruselementit nousevat sosiaalipedagogian teoriasta: yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilön omaan kokemukseen ja sen kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2015.) Sosiaalipedagogisesta lähestymistavasta johtuen toiminnassa on yhtymäkohtia myös seikkailu- ja elämyspedagogiseen ajatteluun (Koistinen 2005, 5).

Sosiaalipedagogisen toiminnan ja hevosavusteisen auttamistyön taustalla on ajatus uudesta ja erilaisesta toimintatavasta, jota tarvitaan, kun perinteiset keinot eivät enää riitä. Toimivat interventiomuodot ja ongelmien ennaltaehkäiseminen ovat tärkeitä syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille, näin voidaan välttyä lisääntyviltä ongelmilta. (Orava 2010, 1.) Varsinkin nuorten kanssa toimiessa tarvitaan erilaisia toimintatapoja ja innostamista. Kun nuorelle annetaan aikaa sekä tehdään ja ihmetellään yhdessä asioita, häntä autetaan löytämään sisäinen motivaatio. Osalla nuorista ei ole perheen tukea ja tällöin nuori tarvitsee korjaavia kokemuksia henkiseksi pääomaksi, että hän selviytyy paremmin elämässä. Nuorille tulisikin luoda tiloja, joissa mahdollistetaan oppiminen ja kehittyminen hyväksyvässä ilmapiirissä ja ympäristössä. Nuoret ovat hyvin toiminnallisia ja nuorten toimijuutta tuetaan parhaiten tukemalla heidän toiminnallisuuttaan. (Koivuluhta & Ruponen 2015, 9.)

5.1 Hevonen vuorovaikutuksen rakentajana

Mikael Leiman (2015,19) toteaa, että kontaktin saaminen ohjattavaan on kaiken perusta. Jos ei saa yhteyttä toiseen ihmiseen, ei voi tehdä yhtään mitään. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevonen auttaa yhteyden luomisessa. Hevonen on eräänlainen kommunikaation silta. Hevosen yksi tärkeä ominaisuus on sen kontaktihalukkuus. Nina Fagerströmin mukaan esimerkiksi lastensuojelusta tulevista lapsista moni ei tiedä, miltä tuntuu, kun joku on aidosti kiinnostunut ja läsnä hetkessä. Hevosen kanssa sitäkin asiaa pääsee kokemaan. (Voimaa hevosesta- sosiaalipedagoginen hevostoiminta. 2015.)

Usein vaikeissa olosuhteissa kasvaneet lapset ja nuoret ovat kieltäneet itseltään tunteet, koska kasvuympäristö ei välttämättä ole antanut mallia tunteiden käsitteilyyn. Tällaiset lapset ja nuoret eivät välttämättä pysty nimeämään tunteita, eivätkä tiedä, mitä tunnetta milloinkin tarvitaan. Hevosten kanssa on mahdollista tutustua turvallisesti erilaisiin tunteisiin. (Juusola 2016, 136.) Hevonen on reaktioissaan selkeä ja ymmärrettävä, se ei vaihtelee reagoititapaansa eikä petä, arvostele tai salaile. Hevonen ilmaisee yksinkertaisia primääritunteita niin, että niitä on ihmisen helppo havainnoida. Hevosen kanssa voi opetella tunnistamaan ja löytämään sanat perustun- teille kuten ilo, suru, pelko ja aggressio. (Palola 2011, 378-379.)

Hevosen kanssa toimiminen on aina vuorovaikutusta hevosen kanssa ja myös hevo- sella on tunteet (McBane 2009, 32). Hevonen reagoi tunteineen ihmiseen ja ihmisen tunnetiloihin, ja antaa palautetta omalla tavallaan. Hevosen ja ihmisen välinen kom- munikaatio on paljolti non-verbaalista perustuen keholliseen ilmaisuun. Hevonen vaatii aktiivista läsnäoloa ja sen reaktioiden tulkitsemista herkällä otteella, mikä opettaa nuorelle vuorovaikutuksessa tarvittavaa läsnäoloa ja toisen ymmärtämistä. (Palola 2011, 381.)

Hevoset osaavat tulkita ja havaita ihmisen antamia hyvin vähäisiäkin merkkejä ilman fyysistä kosketusta, siksi ne ovat arvokkaita apulaisia kuntoutettaessa ihmisiä, jotka ovat kokeneet fyysisiä, emotionaalisia tai henkisiä vaurioita. Hevonen havaitsee her- källä vaistollaan ihmisen mielialan ja jopa sään muutokset. Vaistonsa avulla ne tuntu- vat tietävän milloin ”jotakin on ilmassa”, olipa uhka sitten leikkiä tai jotain vakavaa. (Hill 2011,76.)

5.2 Yhteisöllisyys

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tärkeä elementti on yhteisöllisyys ja yhdessä toimiminen. Talliyhteisössä yhteisöllisyys rakentuu toiminnallisuuden kautta. Jokai- sellä ihmisellä on yhteisössä oma paikka ja tehtävä (Kattilakoski 2016, 19). Hevoset ovat keskeisen tärkeä osa talliyhteisöä. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa he- vonen tuo toimintaan sen merkityksellisyyden: kaikilla osallistujilla on tavoitteena he-

vosen hyvinvoinnista huolehtiminen (Orava 2010, 14). Jokainen hevonen on omanlaisensa persoona ja yksilö. Nuori voikin motivoitua tallitoimintaan juuri itselleen tärkeän hevosen kautta. Vähitellen vuorovaikutus voi laajentua myös ihmisiin. Yhteisöllinen toiminta tallilla antaa nuorelle myös mahdollisuuden tutustua erilaisiin ihmisiin ja laajentaa näin omaa sosiaalista pääomaansa. Talliyhteisö koostuu monenlaisista ihmisistä, joten tallilla toimiessaan nuorella on mahdollisuus tutustua sekä eri taustoista tuleviin, että eri ikäisiin ihmisiin.

5.3 Ohjaajan merkitys

Kaikki hevostoiminta ei ole sosiaalipedagogista. Hevosharrastuksen ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan välillä erona on orientaatio, näkökulma ja tavoite. Esimerkiksi ratsastusharrastuksessa tavoitteet ovat selvästi ratsastus- ja hevosenkäsitteilytaitojen oppimisessa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa puolestaan toiminnan tavoitteet ovat yksilöllisemmät ja liittyvät asiakkaan sosiaaliseen kasvuun ja kuntoutukseen. Hevoset ja toiminta hevosten kanssa toimivat välineinä näiden tavoitteiden saavuttamiseen. (Orava 2010, 19.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää monenlaista toimintaa hevosen kanssa: hevosia voidaan hoitaa, ruokkia, tarkkailla, taluttaa, juoksuttaa, ajaa ja ratsastaa. Myös tallitöiden tekeminen voi olla osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kokeneiden aikuisten läsnäolo on tärkeä osa toimintaa. Pelkkä tallilla oleskelu ei kuntouta. (Pitkänen 2008, 47.) Ohjaus onkin keskeisessä roolissa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Vehviläinen (2014,12) määrittelee, että ohjaus on yhteistoimintaa, jossa tuetaan ja edistetään ohjattavan oppimista, kasvu-, työ- tai ongelmanratkaisuprosesseja sellaisilla tavoilla, että ohjattavan toimijuus vahvistuu. Hyvä ohjaus on asiakasta kunnioittavaa ja dialogista. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ohjaajan ”sosiaalipedagoginen katse” ja arvostava suhtautuminen ohjattavaan voimaannuttaa tätä ja tuottaa korjaavia kokemuksia.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan työn pitää olla ammattieettisesti kestävä. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaajan pitää olla paitsi ammattitaitoinen myös pys-

tyä eettiseen pohdintaan. Eettisen pohdinnan tavoitteena on edistää asiakkaana olevan ihmisen hyvää. Eettisyys on erityisen tärkeää, jos asiakkaana on ihmisiä, jotka ovat jollain tavoin alistettuja, vähäosaisia tai voimattomia. (Okulov 2017.)

Ammattitaitoon ja eettisyyteen liittyy myös se, että sosiaalipedagogiseen hevostoi-
mintaan käytettävän hevosen pitää olla tehtävään sopiva ja koulutettu. Ohjaajan on
suunniteltava toimintaansa monesta eri näkökulmasta: missä toimitaan, ketä on pai-
kalla, asiakkaiden määrä, ikä, erityistarpeet? Mitä hevosen pitää osata? On tärkeää,
että hevonen koulutetaan tehtäväänsä sopivaksi, koulutuksen myötä hevonen on
turvallinen työpari. (Hakosalo 2017.) Ammattitaitoinen ja eettisesti toimiva ohjaaja
huolehtii myös hevosten hyvinvoinnista.

6 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuk-
sessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkimuskohdetta tarkastel-
laan useasta eri näkökulmasta; todellisuus on moninainen ja monenlaiset tekijät liit-
tyvät ja vaikuttavat toisiinsa. Laadullisessa tutkimuksessa ei niinkään todenneta ole-
massa olevia totuusväittämiä, vaan pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita.
Laadullisessa tutkimuksessa tiedostetaan se, että tutkimuskohteena oleva todellinen
elämä muuttuu ja elää koko ajan, ja siten tutkimuksessa saadaan selville ehdollisia
selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Tutkimusaineisto käsitellään ja tulki-
taan ainutlaatuisena. Vaikka objektiivisuuteen pyritään, se ei ole mahdollista perin-
teisessä mielessä, koska tutkijan arvomaailmaa vaikuttaa siihen, kuinka hän ymmär-
tää ja selittää tutkittavaa kohdetta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2016, 161-164).

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineistoa
kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Ihmistä suositaan tiedonkeruun väli-
neenä, mikä tarkoittaa sitä, että tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin
tutkittavien kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija suosii sellaisia metodeja,
joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Laadullisen tutkimuksen tutkittava
kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksen menetelmää

käyttäen. (Hirsjärvi ym. 2016, 164.) Tämän opinnäytetyö tarkoituksenmukaisesti valittu kohdejoukko ovat nuorten työpajojen ohjaajat, joita on haastateltu tarkoituksena saada kokemuksellista tietoa tutkittavasta aiheesta.

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelu on perusteltua, kun tutkimuskohteena on asia, jota ei ole tutkittu tai kartoitettu aiemmin. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, jossa haastattelun aihepiirit eli teemat ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa järjestystä tai muotoa. (Hirsjärvi ym. 2016, 205-208.) Teemahaastattelussa korostuu haastateltavien tulkinnat, ja se minkä merkityksen he antavat asioille. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite ohjaavat teemahaastattelun kulkua, haastattelun tarkoitus on löytää vastaus tutkimuskysymykseen. Haastattelun teemat perustuvat teoreettiseen viitekehykseen eli siihen mitä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Aineiston analysointimenetelmänä on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä. Teoriaohjaavassa analyysissä teoria toimii apuna analyysin tekemisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-96.)

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kolmea työpajaohjaajaa, jotka työskentelivät sellaisilla työpajoilla, joissa on käytetty sosiaalipedagogista hevostoimintaa toiminnallisena menetelmänä. Haastattelujen tarkoituksena oli kuulla työpajaohjaajien näkemyksiä ja kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttökelpoisuudesta nuorten työpajatoiminnassa. Haastattelut tehtiin marraskuussa 2017. Haastateltavat tiesivät etukäteen haastattelujen aiheen. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin heti haastattelujen jälkeen sanatarkasti analyysiä varten. Haastattelumateriaalista pitää löytää olennaiset ja tutkimuskysymykseen liittyvät asiat. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 142). Niinpä luin haastattelut ajatuksella useaan kertaan. Haastattelumateriaaliin tutustuessani nousi esiin teemoja, joiden mukaan lopulta ryhmittelin vastaukset.

7 Tutkimustulokset

7.1 Elämänhallintaa elämään

Kaikki kolme haastateltavaa työskentelivät ohjaajina samalla kuntouttavan työtoiminnan työpajalla, tosin eri pajajaksoilla. Työpajat oli suunnattu eläimistä ja luonnosta pitävälle nuorille. Yksi työpajakso kestää noin kolme kuukautta. Työpajoilla on omat hakuprosessinsa ja omat hakuaikeansa. Osa nuorista kuulee pajoista kaveripiiriltään, ja he hakeutuvat itse mukaan pajatoimintaan. TE-toimisto lähettää nuoria työkokeiluun ja työllisyyspalveluiden sosiaali-ohjaajat ja palveluohjaajat ohjaavat nuoria mukaan kuntouttavaan työtoimintaan. Myös työpajojen verkostot ohjaavat työpajatoimintaan mukaan nuoria, jotka ovat kiinnostuneita tai jotka tarvitsevat kuntouttavaa toimintaa.

Työpajojen tavoitteena on toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen, arjen taitojen vahvistaminen sekä nuorten auttaminen kohti opiskelua tai työelämää. Nuorimmat osallistujat ovat olleet 17- vuotiaita ja vanhimmat 28-vuotiaita. Osalla nuorista ei ole mitään koulutusta ja osalla on kertynyt koulutusta jonkin verran.

”Näissä kuntouttavan työtoiminnan pajoissa on tavoitteena saada mielekästä tekemistä päivään ja parantaa elämänhallintaa, arkirytmisiä ja pitkän juoksun tavoite on saada takaisin koululle tai opiskeluun tai jotenkin se elämä raiteille.” (Ohjaaja A)

Nuorten kuntoutustarpeen taustalla voi olla monenlaisia syitä. On eri asteisia mielen-terveyden ongelmia, päihdeongelmia tai oppimisvaikeuksia. Hoitamattomat oppimisvaikeudet aiheuttavat haasteita nuoren elämään ja ongelmat ovat saattaneet alkaa kasautua.

”Kyllä, oppimisvaikeudet voi olla taustalla siinä, että ne hommat eivät ole lähteneet sujumaan. Voi olla semmoinen lähtölaukaus...erilaiset neurologiset pulmat...” (Ohjaaja B)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta työpajoilla järjestettiin yleensä niin, että työpajanuorten kanssa vierailtiin tallilla. Joillakin työpajoilla tehtiin myös niin, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja tuli hevosten kanssa työpajalle.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuttiin yhden työpajan puitteissa neljä-viisi kertaa. Kaikki kolme työpajaohjaajaa arvioivat, että asteikolla 1-5 (1=huono ja 5=hyvä) sosiaalipedagogisen hevostoiminnan soveltuvan hyvin osaksi nuorten työpajatoimintaa ja antoivat numeroksi viisi.

” Elikkä kun tavoitteena on se toimintakyvyn ylläpitäminen ja toimintakyvyn paraneminen niin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassahan käydään just nimenomaan näitä teemoja tietyllä tavalla läpi eli semmoisia ihan perusarkeen liittyviä... vuorovaikutukseen liittyviä asioita. Ja niistä saa sitten tosi hyviä keskusteluja aikaiseksi. Sitten ihan siihen toimimiseen, toisten kanssa toimimiseen ja sen hevosen kanssa toimimiseen. Niin...auttoi kyllä, tosi monella tuli tosi hyviä oivalluksia. Ja pitkässä juoksussa, kun meilläkin oli sellaisia 4-5 kerran kokonaisuuksia niin sitten...luulen, että niistä on ihan oikeastikin saattanut jäädä jotain asioita siihen omaan arkeen, jotka on voinut muuttaa jotain.” (Ohjaaja B)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii kaikille nuorille, mutta toiminnan hyödyn näkee selkeimmin niistä nuorista, joiden toimintakyky on heikompi.

”... ajatellaan hyötysuhdetta, niin maksimaalinen se on tuommoisille vähän heikommissa kunnossa oleville, kuntoutuksessa oleville. Harmi siinänsä kaikkihan siitä (sosiaalipedagoginen hevostoiminta) tykkää ja hyötyy, mutta kyllä mä näkisin, että se on ehkä siellä kuntoutuksen alkupäässä oleville.” (Ohjaaja A)

7.2 Vuorovaikutuksen lisääminen

Työpajaohjaajat ovat huomanneet, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta auttaa vuorovaikutustilanteiden syntymisessä ja lisää niitä. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään pajoilla myös ryhmäyttämiseen, ja hevostoimintaan osallistutaan tällöin heti työpajan alussa.

”Ja se on ollut aika hyvä apu siihen ryhmäytymiseen. Kun siellä monesti tulee niitä tilanteita, missä toinen pystyy auttamaan toista, ja kun tekee

yhdessä tallitöitä, niin ihan konkreettisesti tutustuu toisiin paremmin.”

(Ohjaaja A)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla on saatu aikaiseksi lisää vuorovaikutusta, mikä on näkynyt keskusteluina ja nuorten avautumisena.

”Kyllä, hevonen on niin vaikuttava eläin... se on monelle tällaiselle...niitä keskusteluja on tullut vielä pitkään sen jälkeenkin, kun on käyty siellä.”

(Ohjaaja A)

Ensimmäisellä kerralla nuoret menivät yleensä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan kanssa laitumelle, jossa mukaan valikoitui halukkaat hevoset. Seuraavaksi nuoret tutustuivat hevosiin ja hoitivat näitä sekä tekivät sitten yhdessä tallitöitä. Ruokatauolla on siten puhuttu hevosista.

”...evästauko, jossa on tosi hyviä keskusteluja tullut hevosista ja yleensäkin näistä sovelluksista sitten siihen.” (Ohjaaja A)

7.3 Toiminnallisuus osallistaa

Ruokailun jälkeen on vuorossa ollut ohjattua toimintaa hevosten kanssa. Toiminta on voinut olla talutustehtäviä, juoksuttamista, vikellystä, kärryillä ajamista tai muita harjoituksia. Ennen hevostoiminnan järjestämistä työpajaohjaaja käy sosiaalipedagogisen hevosohjaajan kanssa läpi minkälaisia nuoria toimintaan osallistuu. Muun muassa mahdolliset hevospelot otetaan huomioon toiminnassa. Myös hevospelkoa voi lähestyä toiminnan kannalta: kuinka toimitaan, kun pelottaa.

”Ja sitten heille on se ohjaaja neuvonut keinoja, että kuinka lähestyä sitä hevosta ja ei antaa tavallaan...hankkia sitä tilaa siinä hevosen läsnäollessa.” (Ohjaaja C)

Toiminta ja toiminnallisuus on tärkeä osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Talliympäristössä nuori saa tehdä yhdessä muiden kanssa oikeaa työtä, jolla on merkitystä. Työpajatoiminnan kannalta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vahvuus on sen monipuolisuus. Talliympäristössä voidaan tehdä käytännönläheisesti sellaisia tehtäviä ja harjoituksia, jotka auttavat nuoria saavuttamaan omat tavoitteensa. Toisaalta hyvänä puolena nähtiin myös se, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yksi

tavoite on se, että pystyy vain olemaan hevosen kanssa, ei tarvitse olla urheilullisia tavoitteita.

”Oikeaa merkityksellistä työtä. Ja sitten siihen tulee myös ns. yksilövalmennuksellinen elementti mukaan, että siinä yhdistyy sekä se työvalmennus, että se yksilövalmennus.” (Ohjaaja B)

”Ja, varsinkin kun puhutaan työpajatoiminta on kuitenkin nimenomaan työelämän tällaisten perustaitojen opettelua niin tallitoiminta ja tuollainen on ihan konkreettisia töitä ja niitä nuoret kaipaa, ja sekin on siellä yksi elementti tällaisen sosiaalipedagogisen puolen lisäksi.” (Ohjaaja A)

”Mutta pidän sitten siitä, että on tällaista toimintaa missä pääsee hevosen kanssa luonnollisesti työskentelemään ja olemaan...että sillä ei ole sellaisia niin kuin ratsastuksellisia tai mihinkään hevosurheiluun...että on eläimen kanssa olemisen tavoitteita.” (Ohjaaja C)

7.4 Elämyksellisyys motivoi

Hevonen on suuri, kaunis ja herkkä eläin. Hevonen ja talliympäristö tarjoavat paljon elämyksiä ja ihminen voi käyttää hevosten kanssa toimiessaan kaikkia aistejaan. Uusien elämysten myötä herää erilaisia tunteita, joiden avulla nuori voi saada ”kipinän” ajatella asioita eri näkökulmasta.

”Kyllä, hevonen on niin vaikuttava eläin...se on monelle tämmöiselle, niitä keskusteluja on tullut vielä pitkään sen jälkeenkin, kun on käyty siellä. Ja se herättää myös sitten semmoisia...voimakkaita... voimakkaikin tunteita, ei välttämättä aina niin positiivisiakaan, että niitä joudutaan ...tai joudutaan,,, SAADAAN käydä läpi ja muuttaa sitä ihmisen näkökulmaa johonkin tilanteeseen mikä sieltä on tullut. Nyt varsinkin ihmisille jotka ei hevosten kanssa ole paljon olleet tekemisissä... se on kyllä... on kyllä tuota tosi vaikuttava. ” (Ohjaaja B)

Elämyksellisyys on tärkeä motivaatiota parantava tekijä. Jos nuoren pulmana on mielenterveys tai päihdeongelmat, usein myös arkirytmi tai elämänhallinta puuttuu. Jo pajatoimintaan osallistuminen saattaa olla iso haaste. Osalla nuorista on vaikeuksia

lähteä kotoaan minnekään. Yksi työpajatoiminnan tavoitteista onkin saavutettu, jos nuori ylipäättään pystyy tulemaan paikalle. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta motivoi nuoria lähtemään mukaan ja osallistumaan.

”Haasteena on pelkästään jo tulo sinne työpajalle ja osallistuminen siellä...mieliala ja semmoinen...” (Ohjaaja C)

”Työpajatoimintaan se kyllä sopii tosi hyvin. Että, että tuota...kyllä se on saanut ne nuoret liikkeelle ja sitten se tavoite, että ne tulee pelkästään paikalle, niin kyllä ne siihen hevostoimintaan lähtee hyvin mukaan...” (Ohjaaja C)

”Just jos elinpiiri on rajoittunut siihen kotiin ja niihin omiin sosiaalisiin tilanteisiin, jotka on niin kuin tosi pieniä...sitten sellainen että ajetaan monen kilometrin päähän ja ollaan siellä hevosten kanssa niin se vaatii tavallaan sen kunnon palkinnon, sen vahvisteen millä ne pääsee tämän matkan ja tämän lähtemisen yli. Niin sitten, ne hevoset tuntuu olevan sellainen millä sen saa.” (Ohjaaja C)

7.5 Ohjaajan ammattitaidon merkitys

Ohjaajan osaaminen ja ammattitaito ovat tärkeässä roolissa sekä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, että työpajoilla nuoria ohjatessa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ohjaajan sosiaalipedagoginen osaaminen on tärkeässä roolissa. Hevonen itsessään ei yksin kuntouta, vaikka eläimet ovatkin monessa mielessä terapeuttisia. Hevosta ei myöskään pidä inhimillistää, tai ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutusta mystifioida.

”Että se ei ole niin kuin mikään...että siinä ei ole mitään sellaista yliluonnollista, että se ei ole niin kuin... vaikka siinä voi tulla hyviä vuorovaikutustilanteita ja yhteyksiä niin se ei ole niin kuin sellainen tilanne, että...se eläin olisi itsessään joku ”terapia”. Että vaan... että siihen on pakko liittää myös se sosiaalipedagoginen osaaminen.” (Ohjaaja C)

Työpajojen ohjaajat puolestaan tuntevat nuorensa ja näiden toimintakyvyn. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tehtäviä suoritetaan nuoren toimintakyvyn mukaan ja paremmissa kunnossa oleville annetaan vaativampia tehtäviä.

”Ja nimenomaan tässä kuntouttavassa puolessa, tokihan se soveltuu myös niin kuin lähellä työelämää oleville. Sitten me ollaan tehty...vähän vaihdettu sitä sisältöä, että sellaisille jotka on lähellä työelämää jo, niin heille on annettu vähän isompia haasteita. Että he periaatteessa ohjaa, vaikka vähän heikommassa kunnossa olevia siinä sitten niin kuin tai auttavat toisiaan tässä (sosiaalipedagogisen hevostoiminnan) ohjauksen lomassa.” (Ohjaaja B)

Työpajan ohjaajat tukevat ja auttavat nuoria ja ovat tarvittaessa keskusteluapuna. Elämyksellinen toiminta herättää monenlaisia tunteita ja niistä on hyvä jutella turvallisen aikuisen kanssa. Haastattelussa työpajaohjaajat toivat esiin sen, että on kuitenkin tärkeä tiedostaa omat rajansa ja keskustelut pidetään turvallisella tasolla

”Niin, se mitä mietin mikä meilläkin on jäänyt sillä tavalla, monta kertaa tullut siellä sosiaalipedagogisessa ohjauksessa, että siellä herätetään asioita, mutta siellä ei niin kuin enää sen jälkeen käydä niitä. Se on niin kuin käytännönläheistä, mutta meille jää vastuulle sitten se, asiakkaan se...sen asian niin kuin läpikäyminen....Että joskus on tullut niinkin voimakkaita reaktioita että niitä on jouduttu käymään useamminkin vielä läpi.” (Ohjaaja A)

”... se ei välttämättä ole aina niin turvallista ...sitten avata... koska siellä taustalla voi olla todella vaikeita juttuja.” (Ohjaaja B)

8 Pohdinta ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii osaksi nuorten työpajatoimintaa, ja miten se osaltaan voi auttaa ehkäisemään syrjäytymistä ja tukemaan osallisuutta. Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu toiminnalliseksi menetelmäksi

nuorten työpajatoimintaan, ja erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan. Työpajaohjaajan mukaan selkeimmin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyöty näkyi niissä nuorissa, joiden toimintakyky oli heikoin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen työmenetelmä ja kuntotuttava työtoiminta on paljolti myös sosiaalista kuntoutusta. Kuten aiemmin mainittiin, että vuonna 2015 noin 46 prosenttia työpajoilla olleista nuorista oli kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuntouttavassa työtoiminnassa olevien osuus on viime vuosien aikana koko ajan kasvanut. (Bamming & Hilpinen 2016,22.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vahvuutena kuntouttavan työpajatoiminnan kannalta on se, että siinä yhdistyvät yksilövalmennukselliset elementit ja myös työvalmennus konkreettisten työtehtävien ja harjoitusten muodossa. Talliympäristössä toimitaan selkeiden sääntöjen mukaan, koska hevosilla on tietty päivärytmi ruokinnan ja ulkoilun sekä muun toiminnan suhteen. Hevoset pitää hoitaa ja ruokkia tietyllä tavalla sekä työkalujen ja tarvikkeiden on oltava paikoillaan työn sujumuuden ja turvallisuuden takia. Tallin sääntöjä ja toimintatapoja noudattaessa tulee harjoiteltua sääntöjen ja ohjeiden noudattamista, mikä on tärkeää, onhan sekä koulu- että työelämässä omat sääntönsä, joita pitää pystyä noudattamaan.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Kaikessa tutkimuksessa ihmisarvo ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ovat peruslähtökohtia. Ihmisten on saatava itse päättää osallistuvatko he tutkimukseen ja heitä on informoitava asianmukaisesti kaikesta mikä liittyy tutkimuksen tekemiseen. (Hirsjärvi ym. 2016, 23-25.) Lisäksi tutkittavia pitää suojata asianmukaisesti, tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Tätä opinnäytetyötä varten haastatellut henkilöt tiesivät etukäteen mitä aihepiiriä haastattelu koski ja he osallisuivat haastatteluun vapaaehtoisesti. Lisäksi anonymiteetistä on huolehdittu: haastateltavien, nuorten työpajojen ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntarjoajan nimiä ei mainita.

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan niissä pyritään ymmärtämään ja kuvaamaan jotain ilmiötä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tässä opinnäytetyössä keskeisenä lähdemateriaalina on kolmen ihmisen haastattelut. Heidän kokemustensa kautta voidaan tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sopivuutta nuorten työpajatoimintaan ja saada jonkinlainen käsitys asiasta, mutta tutkimustulos ei ole objektiivinen ja yleistettävissä oleva totuus.

8.2 Pohdintaa

Nuoret ovat luonnostaan toiminnallisia, joten tällainen toimintatapa, jossa saa tehdä ja toimia mielekkäitä tehtäviä tehden sopii hyvin menetelmäksi. Kun nuori tekee yhdessä muiden kanssa tallitöitä tai hoitaa hevosia, hän saa kokea osallisuutta, saa olla osa ryhmää. Osallisuuden tunne on tärkeä tunne ihmiselle, sillä ihminen on sosiaalinen olento. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeä osa ihmisen hyvinvointia. Ihminen tarvitsee toisia ihmisiä voidakseen hyvin. Ensimmäiset askeleet osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen ovat uskaltautuminen vuorovaikutukseen ja toimintaan muiden ihmisten kanssa. Siksi tällainen toiminnallinen ja elämyksellinen menetelmä on hyvä, että siinä voi toiminnan ohessa opetella vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaitojen harjoittelu on tärkeää, sillä niitä tarvitaan ihmisten kanssa toimimiseen. Hevosien avulla voidaan sanoittaa vuorovaikutukseen liittyviä asioita. Esimerkiksi jos puhutaan siitä, että hevosta pitää lähestyä rauhallisesti ja ystävällisesti niin samahan pätee ihmisiin. Myös ihmiset haluavat yleensä, että heitä lähestytään rauhallisesti ja ystävällisesti.

Yksi selkeästi esiin noussut vahvuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa oli nuorten välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen ryhmän sisällä. Kaikki ohjaajat toivat esiin sen, että nuoret tekivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä enemmän yhteistyötä keskenään ja toiminnan myötä myös vuorovaikutus lisääntyi. Elämyksellisyiden ansiosta nuoret avautuivat puhumaan enemmän myös työpajaohjaajien kanssa. Näiden keskustelujen ansiosta nuorella avautui mahdollisuus päästä tarkastelemaan asioita eri näkökulmasta ja tulla kuulluksi.

Yhteistyö sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan ja työpajaohjaajien välillä oli tärkeää toiminnan onnistumisen kannalta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalle kerrottiin etukäteen, minkälainen ryhmä oli tulossa ja näin hän osasi ottaa erityistarpeet suunnittelussa huomioon. Nuoret osallistuivat toimintaan ryhmänä rajatun ajan, joten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan herättämät tunteet ja pohdinnat jäivät sitten työpajaohjaajien vastuulle.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan osaamisella ja ammattitaidolla on suuri merkitys. Vaikka eläimillä on terapeuttinen ja voimaannuttava vaikutus, varsinkin kuntouttava tavoite perustuu ohjaajan osaamiseen. Esimerkiksi dialoginen lähestymistapa on tärkeä ja mahdollistaa asiakkaalle kuulluksi tulemisen ja voimaantumisen. Ohjaajan ammattitaitoon kuuluu tärkeänä osana kyky kohdata ihmisiä voimaannuttavalla tavalla, sillä nuoret, jotka tarvitsevat sosiaalista kuntoutusta ovat haavoittuvaisia. Dialogisuus onkin keskeisen tärkeä lähestymistapa, jonka pitää olla läsnä toiminnassa koko ajan. On tärkeää luoda arvostamisen ja kunnioittamisen ilmapiiiri niin, että nuorella on turvallinen ja kannustava ympäristö, kun hän aloittelee muutosprosessiaan.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan orientaatio on sosiaalipedagoginen ajattelu. Käsitteet toimijuus (subjektius), osallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus ohjaavat toimintaa. Hevosen kanssa toimiessaan nuori saa vahvan kokemuksen toimijuudesta tekemisen kautta. Hevosen reagoititapa ihmiseen on hyvin vaikuttava kokemus. Jokaisella ihmisellä on tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi. Hevonen antaa sen kokemuksen, kun se ”kuulee” ja lukee ihmistä ja reagoi tähän ja tämän tunnetiloihin. Hevosen antama palaute on välitöntä. Kun hevosen kaltainen suuri ja herkkä eläin tekee yhteistyötä ihmisen kanssa vaikkapa jotain harjoitusta tehtäessä, antaa se voimakkaan tunteen ihmiselle siitä, että hänen tekemisellään on merkitystä. Tällaista tunnetta ja kokemusta on vaikea saada aikaiseksi näin voimakkaana muilla tavoilla. Oksasen (2014, 90) mukaan toimijuuden kokemus on muutoksen alku. Ja juuri muutokseenhan sosiaalisella kuntoutuksella pyritään.

Sosiaalipedagogiseen orientaatioon kuuluu myös käsite sosiokulttuurinen innostaminen. Innostamisen tarkoitus on saada ihmiset liikkeelle ja osallistumaan omaan elämäänsä. Innostamista voidaan tehdä monella tavalla, oleellista on saada ihmiset vuorovaikutukseen ja toimimaan toistensa kanssa yhteisöllisesti. Innostamisen väline voi

olla kulttuuri, urheilu tai Green Care- toiminta kuten sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luontoavusteiset menetelmät ovat vähitellen leviämässä myös Suomeen ja luonnon terveyttä edistävästä vaikutuksesta saadaan koko ajan lisää tutkimustuloksia. (Kurki 2006, 152-155; Vaikuttavuus n.d.) Green Care-toiminnan vahvuus on sen monipuolisuus: sosiaali- ja terveysalan ammattitaito yhdistettynä luonnon elämyksellisyyteen ja positiivisiin terveysvaikutuksiin.

Tämän opinnäytetyön puitteissa ei käy ilmi kuinka laajasti sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnetään nuorten työpajoilla Suomessa tai minkälaisia kokemukset ovat. Tässä opinnäytetyössä nuorten työpaja oli kuntouttavan työtoiminnan paja ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltui työpajaohjaajien mukaan hyvin toiminnalliseksi menetelmäksi. Tällaisen elämyksellisen toiminnan vahvuus on se, että se motivoi. Kun saa nuoren mukaan toimintaan ja ihmisten pariin, voi hän väitellen rohkaistua tekemään muutakin, käymään vaikka koulua.

9 Lähteet

Aktivointisuunnitelma. 10.3.2015. Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/aktivointisuunnitelma>. Viitattu 19.9.2017

Bamming, R ja Hilpinen, M. Työpajatoiminta 2015. 2016. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:26. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75397/okm26.pdf>

Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä 14.6.2016. terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/dialogisuus_ammattilaisen_ja_pe. Viitattu 1.9.2017.

Haku pajoille. nd. Nuorten Taidetyöpaja. http://www3.jkl.fi/blogit/taide-tyopaja/?page_id=17. Viitattu 2.9.2017.

Hakosalo, J. 21.4.2017. Hevosien kouluttaminen. Luento. Itä-Suomen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Haku pajoille. nd. Nuorten Taidetyöpaja. http://www3.jkl.fi/blogit/taide-tyopaja/?page_id=17. Viitattu 20.9.2017.

Hill, C. 2011. Ymmärrä hevostasi. Hevosien kasvatusta ja koulutusta luonnonmukaisella tavalla. Karisto. Hämeenlinna.

Hirsjärvi, S ja Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi S, Remes P ja Sajavaara P. 2016. Tutki ja kirjoita. Bookwell. Porvoo.

Huono-osaisuuden sukupolvisuus. 14.9.2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytymien/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus. Viitattu 1.9.2017.

Hyyppä, M.T. 2011. Elinvoimaa yhteisöstä. Artikkelit lehdessä Tieteessä tapahtuu 8/2011.

Hämäläinen, J. 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Timo Lehtonen (toim.). Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.

Hämäläinen, J. 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Snellman-instituutin arkistosarja 1/2000. Kuopion kaupungin painatuskeskus. Kuopio.

Hämäläinen, J. 2001. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Savon kopiokeskus / Yliopiston painatuskeskus. Kuopio.

Hämäläinen, J. 27.2.-28.3.2017. Verkkoluento. Itä-Suomen yliopisto.

Hämäläinen, J ja Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY. Porvoo.

Hänninen, M. 2016. APO-ohjaajien kokemuksia dialogisuudesta ohjauksessa. Aikuis- kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Juusola, M. 2016. Eläinavusteinen työskentely. Kirjassa Vihreä hoiva ja voima. Asta Suomi, Mervi Juusola ja Eeva Anundi. Tallinna Raamatutrükikoda. Tallinna.

Kattilakoski, A-M. 2016. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana nuorten sosiaalipalveluita. Toimijoiden näkemyksiä hevostoiminnan toteuttamisesta, kehittämisestä sekä mahdollisuuksista nuorten tukimuotona. Pro gradu-tutkielma. Sosiaalityö. Lapin yliopisto.

Koistinen, K. 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Okulov, S. ja Koukkari K. (toim.) Kuopion yliopisto.

Koivuluhta, R ja Ruponen, M. 2015. Toimijuuden tuki Pohjois-Karjalassa ohjausammattilaisten kuvaamana. Kirjassa Toimijuuden tuki- dialoginen ohjaus. Merja Koivuluhta ja Päivi Annika Kauppila (toim.). Itä-Suomen yliopisto. Joensuu.

Kuntouttava työtoiminta- kunta tukee työllistymistäsi. nd. TE-palvelut.

http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kuntouttava_tyotoiminta/index.html. Viitattu 19.9.2017.

Kurki, L. 2002. Persoonana ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Kopijyvä. Jyväskylä.

Kurki, L. 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Leena Kurki ja Elina Nivala (toim.). Tampereen yliopistopaino. Tampere.

L2001/189. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>. Viitattu 5.1.2018.

L1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>. Viitattu 19.9.2017.

L1456/2016. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161456?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ty%C3%B6ko-keilu#Lidp450087328>. Viitattu 5.1.2018.

L1285/2016. Nuorisolaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 11.9.2017.

Leiman, M. 2015. Dialogisen ohjauksen periaatteita ja työvälineitä. Kirjassa Toimijuiden tuki- dialoginen ohjaus. Merja Koivuluhta ja Päivi Annika Kauppila (toim.). Itä-Suomen yliopisto. Joensuu.

Lindfors, P. 2007. Yhteisöllisyyden terveysvaikutuksista. Artikkelit. Psykoterapia-lehti 25(1), 21-37. <http://www.psykoterapia-lehti.fi/tekstit/lindfors107.htm>. Viitattu 13.1.2018.

McBane, S. 2009. Tunne hevosesi- näin hevonen ajattelee. WSOY. Killna.

Me-säätiö laski: Suomessa on nyt 69 000 syrjäytynyttä nuorta. 24.10.2017. Me-säätiö. <http://www.mesaatio.fi/lehdistotiedote/me-saatio-laski-suomessa-on-nyt-69000-syrjaytynyttä-nuorta/>. Viitattu 9.1.2018.

Mitä kuntoutus on? 21.4.2016. Kuntoutusportti. <https://kuntoutusportti.fi/kuntoutus/kuntoutussuunnitelma/>. Viitattu 4.12.2017.

Mustonen, L. 2008. ”Oletko katsonut hevosta silmiin?” Sosiaalipedagoginen hevostointa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Mäkelä, M. 2009. Dialoginen työmenetelmä. Lastensuojelun verkostopalaverikäytännön analyysi. Pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.

Nissinen, H. 30.9.2015. Millainen oli lapsuudenkotisi sosiaalinen pääoma? SITRA. <https://www.sitra.fi/artikkelit/millainen-oli-lapsuudenkotisi-sosiaalinen-paoma/>. Viitattu 31.8.2017.

Nuorisotakuu. 3.6.2014. https://www.edus-kunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/nuorisotakuu.aspx. Viitattu 11.9.2017.

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin. nd. <http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>. Viitattu 11.9.2017.

Nuoriso- ja koulutustakuu. nd. <http://www.koulutustakuu.fi/koulutustakuu/>. Viitattu 11.9.2017.

Nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö. nd. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [http://mi-
nedu.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyö](http://mi-
nedu.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyö). Viitattu 11.9.2017.

Okulov, S. 16.9.2017. Etiikka- mitä sillä tarkoitetaan? Luento. Itä-Suomen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Orava, J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Erityispedagogiikan pro gradu-tutkielma. Filosofinen tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto.

Palola, L. 2011. Lastensuojelun asiakas ratsastusterapiassa. Teoksessa Ratsastusterapia. Sanna Mattila-Rautiainen (toim.). Bookwell. Juva.

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Teoksessa Sosiaalipedagoginen ammatillisuus- Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Ranne Kaarina, Sankari Anne, Rouhiainen-Valo Tuula ja Ruusunen Tuula (toim.). Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori.

Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopion yliopisto.

Seinätön valmennus työpajalla. nd. Valtakunnallinen työpajayhdistys. Outi Hedemäki (toim.). https://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/tpy_sein_t_nvalmennus.pdf. Viitattu 20.9.2017.

Semi, E. 2005. Sosiaalipedagogiikka sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa Sosiaalipedagoginen ammatillisuus- Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Ranne Kaarina, Sankari Anne, Rouhiainen-Valo Tuula ja Ruusunen Tuula (toim.). Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori.

Simpura, J. 2006. Sosiaalinen pääoma: toimivaa taloutta, terveyttä kaikille ja hyvää elämää. Artikkelit Kansanterveyslehdessä 10/2006.

Soini, K, Ilmarinen K, Yli-Viikari A ja Kirveennummi A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Artikkelit Yhteiskuntapolitiikka -lehdessä nro 76:3. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1>. Viitattu 23.5.2017.

Sosiaalinen kuntoutus. 29.8.2017. Kuntoutusportti. <https://kuntoutusportti.fi/sosiaalinen-kuntoutus/menetelmat/>. Viitattu 19.9.2017.

Sosiaalinen pääoma. 19.3.2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paaoma>. Viitattu 1.9.2017.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2015. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. <https://www.hevostoiminta.net/10>. Viitattu 20.8.2017.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. 18.4.2017. Hevosopisto. http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuiskoulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/. Viitattu 22.9.2017.

Starttivalmennus. Valtakunnallinen työpajayhdistys. <https://www.tpy.fi/kehittaminen/sosiaalinen-kuntoutus/>. Viitattu 20.9.2017.

Stewart, K-M. 2015. Nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 2015. Opetus- ja kulttuuritoimi. Aluehallintoviraston julkaisu 10/2016. <https://www.avi.fi/documents/10191/7082478/Nuorten+ty%C3%B6pajatoiminta+2015+PSAVI.pdf/81703d99-0294-422c-bd31-682d5b073861>. Viitattu 20.9.2017.

Teittinen, P. 24.10.2017. Suomessa on jo lähes 70 000 syrjäytynyttä nuorta, etenkin poikien asema on heikentynyt – Professori kertoo viisi konkreettista keinoa syrjäytymisen ehkäisyyn. Artikkelin Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005421006.html>. Viitattu 9.1.2018.

Työpajatoiminta Suomessa. nd. Valtakunnallinen työpajayhdistys. <https://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/>. Viitattu 19.9.2017.

Työkokeilun käytännöt ja säännökset. 27.4.2017. TE-palvelut. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ ja_ saannokset/index.html#Tykokeilunkestojatyaika. Viitattu 19.9.2017.

Tuomi, J ja Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.

Vaikuttavuus. nd. Green Care Finland. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/vaikuttavuus/>. Viitattu 10.1.2018.

Vanhanen J, Jaakkola O ja Saurama E. 2016. Miten ylisukupolvista huono-osaisuutta voi jäsentää osana sosiaalityön tiimin työskentelyä? Julkaisussa Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%c3%b62016_20_Puheista%20tekoihin_WEB.23.6.16.pdf?sequence=1. Viitattu 1.9.2017.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta. Tallinna Raamatturukikoja. Tallinna.

Vilppola, T. 1999. Reaalipedagogiikan mahdollisuudet koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisemisessä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa. Kirjassa Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun- nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Matti Kuorelahti ja Reijo Viitanen (toim.) Nuorisoasiain neuvottelukunta. Nykypaino. Helsinki.

Voimaa hevosesta- sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Hevoset ja talli tukena matkalla syrjäytymisestä osallisuuteen.17.3.2015. http://www.ratsastus.fi/instance/data/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/58882_Voimaa_hevosesta_-_sosiaalipedagoginen_hevostoiminta.pdf. Viitattu 31.8.2017.

Voimaantuminen. 4.5.2017. Vernerinet. <http://verneri.net/yleis/voimaantuminen>. Viitattu 13.1.2018.